J Crit Care Nurs. 2024 March;17(1):35-44

10.30491/JCC.17.1.35 **Research Article**

Investigating the Effectiveness of Education on the Entrepreneurial Attitude and Intention of Nursing Students: A Semi-Experimental Study

Mojtaba Aein[1], Hosein Mamoudi[2], Ali Mohammad Latifi[3], Mehdi Jafari- Oori[2*]

[1] Student Research Committee, Faculty of Nursing, Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran
[2] Nursing Care Research Center, Clinical Science Institute and Nursing Faculty of Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran
[3] Department of Medical Biotechnology, Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran

[*] **Corresponding Author:** Mehdi Jafari- Oori, Nursing Care Research Center, Clinical Science Institute and Nursing Faculty of Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran. E-mail: m.jafarioori@gmail.com

How to Cite: Aein M, Mahmoudi H, Latifi AM, Jafari Oori M. Investigating the Effectiveness of Education on the Entrepreneurial Attitude and Intention of Nursing Students: A Semi-Experimental Study. J Crit Care Nurs. 2024;17(1):35-44. doi: 10.30491/JCC.17.1.35

Received: 4 June 2024 **Accepted:** 4 August 2024 **Online Published:** 4 August 2024

Abstract

Background & aim: In the field of nursing, there are many entrepreneurship and innovative opportunities, however, its education in nursing, especially nursing students, has been less. For this reason, the present study was conducted with the aim of determining the effectiveness of education on the attitude and entrepreneurial intention of nursing students.

Methods: In this semi-experimental study, 102 nursing students were randomly divided into intervention and control groups. In order to collect data, a questionnaire that included a demographic section and a section to measure Linan and Chen's entrepreneurial intention and attitude, which was based on the planned behavior model, was used before and immediately after the intervention. The intervention was implemented as a one-month entrepreneurship training workshop for the intervention group. Data analysis was carried out with a significance level of 0.05.

Results: Before the intervention, there was no significant difference between the control and intervention groups ($P>0.05$). However, after the intervention, except for the attitude variable ($P>0.05$), there was a significant difference in other variables in the intervention group ($P<0.05$). The mean scores of intention variables ($P = 0.001$) and behavioral control ($P = 0.003$) were significant, but for attitude ($P = 0.16$) and subjective norm ($P = 0.052$) was not significant.

Conclusion: These findings show that entrepreneurship education can improve the intention and behavioral control of nursing students regarding entrepreneurship. This study can help administrators and educational planners in the field of entrepreneurship to design appropriate educational programs for the development of entrepreneurship in nursing students

Keywords: Entrepreneurship Education, Nursing Students, Planned Behavior Model, Entrepreneurial Intention and Attitude.

[Downloaded from mail.jccnursing.com on 2026-11-13]

[DOI: 10.30491/JCC.17.1.35]

Copyright © 2024 The Author(s). This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (http://creativecommons.org/licenses/by/4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

مجله پرستاری مراقبت‌های ویژه
دوره ۱۷، شماره ۱، بهار ۱۴۰۳
مقاله پژوهشی
10.30491/JCC.17.1.35

بررسی اثربخشی آموزش بر نگرش و قصد کارآفرینی دانشجویان پرستاری: یک مطالعه نیمه تجربی

مجتبی آئین[۱]، حسین محمودی[۲]، علی محمد لطیفی[۳]، مهدی جعفری عوری[۲*]،

[۱] کمیته تحقیقات دانشجویی دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله (عج)، تهران، ایران
[۲] مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری، پژوهشکده علوم بالینی و دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله (عج)، تهران، ایران
[۳] گروه زیست فناوری پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله (عج)، تهران، ایران

[*] **نویسنده مسئول:** مهدی جعفری عوری، مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری، پژوهشکده علوم بالینی و دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله (عج)، تهران، ایران.
پست الکترونیک: m.jafarioori@gmail.com

دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۰۳/۱۵ **پذیرش مقاله:** ۱۴۰۳/۰۵/۱۴ **انتشار مقاله:** ۱۴۰۳/۰۵/۱۴

چکیده

زمینه و هدف: در حوزه پرستاری، فضای کارآفرینی و فرصت‌های نوآورانه فراوانی وجود دارد، با این حال، آموزش آن در پرستاری به خصوص دانشجویان پرستاری، کمتر صورت گرفته است. به همین دلیل، مطالعه حاضر با هدف تعیین اثربخشی آموزش بر نگرش و قصد کارآفرینانه دانشجویان پرستاری انجام شده است.

روش‌ها: در این مطالعه نیمه تجربی، ۱۰۲ دانشجوی پرستاری به صورت تصادفی به دو گروه مداخله و کنترل تقسیم شدند. جهت جمع‌آوری داده‌ها از یک پرسشنامه که شامل بخش جمعیت‌شناختی و بخش سنجش قصد و نگرش کارآفرینی لینان و چن که مبتنی بر مدل رفتار برنامه‌ریزی شده بود، قبل و بلافاصله بعد از مداخله استفاده شد. مداخله به صورت کارگاه آموزش کارآفرینی در طول یک ماه برای گروه مداخله اجرا شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با سطح معنی‌داری ۰/۰۵ انجام شد.

یافته‌ها: قبل از مداخله بین گروه کنترل و مداخله تفاوت معنی‌داری وجود نداشت (P>۰/۰۵) اما پس از مداخله، به جز متغیر نگرش (P>۰/۰۵)، در سایر متغیرها در گروه مداخله تفاوت معنی‌دار شد (P<۰/۰۵)، میانگین نمرات متغیرهای قصد (P = ۰/۰۰۱) و کنترل رفتاری (P = ۰/۰۰۳) معنی‌دار بود، اما برای نگرش (P = ۰/۱۶) و هنجار ذهنی (P = ۰/۰۵۲)معنی‌دار نبود.

نتیجه‌گیری: این یافته‌ها نشان می‌دهند که آموزش کارآفرینی می‌تواند بهبود قصد و کنترل رفتاری دانشجویان پرستاری را در خصوص کارآفرینی داشته باشد. این مطالعه می‌تواند به مدیران و برنامه‌ریزان آموزشی در حوزه کارآفرینی کمک کند تا برنامه‌های آموزشی مناسبی را برای توسعه کارآفرینی در دانشجویان پرستاری طراحی کنند.

کلید واژه‌ها: آموزش کارآفرینی، دانشجویان پرستاری، مدل رفتاری برنامه‌ریزی شده، قصد و نگرش کارآفرینی.

مقدمه

در چند دهه گذشته، کارآفرینی به یک موضوع مهم اقتصادی اجتماعی و همچنین موضوعی که اغلب در سراسر جهان مورد تحقیق قرار گرفته است، تبدیل شده است [۱]. طیف وسیعی از عوامل از جمله رکود اقتصادی، بالا رفتن نرخ بیکاری به خصوص فارغ‌التحصیلان دانشگاهی، نوسان در چرخه تجارت بین‌المللی و موجب شده کارآفرینی در کانون توجه اجتماع و علی‌الخصوص محققان آموزش عالی قرار گیرد [۲]. با این وجود کمبود توجه دانشجویان به مقوله خلاقیت، نوآوری و کارآفرینی و اصرار آنها به کسب مشاغل دولتی نشان از ضعف سیستم آموزشی در ایجاد روحیه کارآفرین دارد [۳]. منابع درسی موجود بیشتر فرهنگ استخدام شدن را که در برابر فرهنگ خویش‌فرمایی و ابتکار جویانه فردی قرار دارد، تبلیغ و تشویق می‌کند [۴]. عدم آموزش در زمینه کارآفرینی، خود را به عنوان یک مانع مهم برای کارآفرینی نشان می‌دهد [۵].

این موضوع در آموزش پرستاری اهمیت بیشتری دارد، زیرا مأموریت اصلی آموزش پرستاری، تربیت پرستارانی توانمند و شایسته است که دانش، نگرش و مهارت‌های لازم را برای حفظ و ارتقاء سلامت آحاد جامعه داشته باشند [۶]. کارآفرینی می‌تواند دید حرفه‌ای را افزایش داده و فضاهای جدیدی را برای پرستاران ایجاد کند [۷]. پرستاران کارآفرین مبتکرانی هستند که از نبوغ

[Downloaded from mail.jccnursing.com on 2026-11-13]
[DOI: 10.30491/JCC.17.1.35]

خود برای تولید ایده‌ها، خدمات و محصولات جدید یا توسعه روش‌های جدید به منظور استفاده متفاوت از محصولات موجود استفاده می‌کنند [۸]. سوابق کارآفرینی در پرستاری دارای فرصت‌های عظیم و امیدوارکننده‌ای برای یک پرستار است که شامل مراقبت تسکینی- مراقبت در منزل- مشاوره پرستاری- آموزش مراقب- خدمات فیزیوتراپی و سایر موارد است [۹]. امروزه آموزش پرستاری با پیچیدگی‌هایی در محیط آموزش نظری و بالینی مواجه است و برنامه‌ریزان آموزشی باید بکوشند تا با مساعد کردن زمینه برای استفاده بهینه از منابع موجود، شرایطی را فراهم سازند که دانشجویان بتوانند دانش و مهارت لازم را برای حرفه آینده خود کسب نمایند [۱۰].

بر اساس سرشماری انجمن ملی پرستاران، تنها ۰/۵ تا یک درصد از پرستاران در سراسر جهان نقش کارآفرین را بر عهده دارند. در نیوزلند، کمتر از یک درصد، در ایالات متحده ۰/۱۸ درصد و در انگلیس بیش از ۱۸ درصد است [۱۱]. نتایج مطالعات شارعی‌نیا و همکاران- مردانشاهی و همکاران- وینبرگر و همکاران و همچنین زالی و همکاران نشان دادند که استعداد کارآفرینی در اکثر دانشجویان ضعیف و یا بسیار ضعیف است [۱۲،۳]. مطالعه شارپ و مونسیویس همچنین نشان داد که پرستاران مهارت‌های لازم برای راه‌اندازی کسب‌وکار را ندارند زیرا در آموزش سنتی پرستاری اطلاعات لازم را برای تبدیل‌شدن به یک کارآفرین موفق دریافت نمی‌کنند [۱۱]. نتایج مطالعه کریمی و همکاران نشان داد که نبود آموزش کافی از دلایل اصلی بازدارنده توسعه کارآفرینی در دانشجویان است [۳]. نتایج پژوهش مردانشاهی و همکاران نشان می‌دهد که آموزش‌های کارآفرینی تأثیر مثبت و معنی‌داری بر ویژگی‌های سلامت فکری، رویاپردازی و خلاقیت دانشجویان مورد مطالعه داشته است [۱۲]. مطالعات انجام شده در ۱۷ کشور اروپایی گزارش می‌دهد که مشارکت در فعالیت‌های آموزشی کارآفرینی بر اهداف تجاری تأثیر مثبت دارد [۱۳]. لیم (Lim) و همکارانش گزارش داده‌اند که مطالعات محدود در زمینه آموزش کارآفرینی در زمینه پرستاری منجر به آگاهی پایین از کارآفرینی پرستاری در کره جنوبی شده است [۱۴]. قناعتی و همکاران با توجه به نتایج و با در نظرگرفتن تأثیرات مثبت آموزش کارآفرینی و اهمیت این مقوله پیشنهاد می‌کنند یک واحد درسی کارآفرینی در برنامه درسی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گنجانده شود [۱۵].

بورتن و همکاران چهار مرحله فرایند کارآفرینی را به این گونه در نظر می‌گیرند: تصمیم فرد به کارآفرینی، تدوین موفقیت‌آمیز یک ایده تجاری، تبدیل ایده به عمل با تأسیس بنگاه و بروز رفتارها [۱۶]. بنابراین نیت کارآفرینانه را به عنوان اولین اقدامی که فرد، قبل از آغاز رسمی راه‌اندازی کسب‌وکار و یا تولید و فروش اولیه مربوط به کسب‌وکاری انجام می‌دهد، تعریف می‌کنند [۱۷].

مدل 'رفتار برنامه‌ریزی‌شده' (The Planned Behavior (TPB) توسط آجزن در سال ۱۹۹۱ ارائه شده است و یکی از مدل‌های سنجش قصد است که به طور گسترده‌ای در تحقیقات کارآفرینی مورد استفاده قرار گرفته و کارآیی و توانایی آن برای پیش‌بینی رفتارها در تعدادی از تحقیقات در مورد کارآفرینی نشان داده‌شده است [۱]. عامل اصلی مدل رفتار برنامه‌ریزی‌شده قصد فردی برای انجام یک رفتار معین است (به عنوان مثال قصدکارآفرین شدن) [۱]. قصد کارآفرینی نیز تحت تأثیر سه عامل انگیزشی قرار دارد: الف. نگرش فرد نسبت به رفتار (یعنی ارزشیابی مثبت یا منفی در مورد انجام آن رفتار، برای مثال آغاز یک کسب‌وکار جدید) ب. هنجارهای ذهنی (یعنی فشار اجتماعی درک شده توسط فرد برای انجام دادن یا انجام ندادن رفتار (برای مثال آغاز یک کسب و کار جدید) ج. کنترل رفتاری درک شده (یعنی درک فرد از میزان دشواری یا آسانی رفتار و میزان موفقیت وی در انجام آن رفتار برای مثال شروع یک کسب‌وکار جدید، به عبارت دیگر احساس کنترل فرد بر راه‌اندازی یک کسب‌وکار جدید از نظر آسانی یا سختی کار) [۱۸]. بعضی محققان از مدل رفتار برنامه‌ریزی‌شده برای ارزیابی تأثیر برنامه‌های آموزش کارآفرینی بر قصد کارآفرینانه دانشجویان استفاده و کارآیی آن را اثبات کرده‌اند سویتاریس و همکاران (۲۰۰۷) و کریمی و همکاران (۱۳۹۵) [۱۸]. مطالعه لیو و همکاران نشان داد که آموزش کارآفرینی تأثیر مثبت و معنی‌داری بر قصد کارآفرینی دانشجویان دارد [۱۹]. نتایج مطالعه سابرینا و همکاران نشان می‌دهد که بین آموزش کارآفرینی و اهداف کارآفرینی و همچنین نگرش‌های کارآفرینی دانش آموزان رابطه مثبت وجود دارد [۱۹].

از طرفی نتایج بعضی از مطالعات حاکی از عدم تأثیر آموزش بر قصد یا نگرش کارآفرینانه جامعه‌ی مطالعه بود که مطالعات فارسی [۲۰] و قناعتی [۱۵] از جمله آنها است.

با توجه به نقش نوآوری وکارآفرینی در امر کسب و کار و بهبود درآمد و همچنین تأثیر آن بر اقتصاد جامعه و کارآفرینان و هم‌چنین وضعیت فعلی خاموش کارآفرینی در حرفه پرستاری بیانگر این هستند که چنان که دانش و نگرش پرستاران در رابطه با فرآیند ایده‌پردازی و تبدیل ایده به محصول و سپس بازاریابی ارتقاء یابد، می‌توان شاهد آن بود که ایده‌ها و به پیرو آن محصولات حاصل از آنها در زمینه پرستاری و مراقبت از بیماران بیشتر از پیش بشود طوری که بتواند باعث افزایش میزان اشتغال‌زایی و کسب در آمد در بین این قشر شود و همچنین یادگیری کارآفرینی توسط دانشجویان می‌تواند عاملی جهت سوق دادن دانشجویان به سمت ایده‌پردازی، نوآوری و خلق محصول در حوزه پرستاری شود. لذا با توجه به اهمیت کارآفرینی برای رشد حرفه پرستاری و همچنین رشد جامعه، نبود مطالعات کافی در این زمینه بخصوص برای حرفه پرستاری، وجود مطالعات قبلی با نتایج ضد و نقیض، محققین را بر آن داشت تا مطالعه حاضر را با هدف

[Downloaded from mail.jccnursing.com on 2026-11-13]

[DOI: 10.30491/JCC.17.1.35]

تعیین اثربخشی آموزش بر نگرش و قصد کارآفرینانه دانشجویان پرستاری انجام دهند

روش‌ها

مطالعه حاضر از نوع نیمه تجربی با دو گروه کنترل و مداخله است که در فروردین سال ۱۴۰۲ در دانشکده پرستاری دانشگاه بقیه‌الله (عج) به روش نمونه‌گیری تصادفی انجام شد. پس از اخذ تأییدیه از کمیته اخلاق دانشگاه و دریافت کد اخلاق مداخله آغاز شد. تمامی نمونه‌ها قبل از ورود به مطالعه به طور کامل از روند مطالعه مطلع شدند و رضایت‌نامه آگاهانه را به صورت کتبی تکمیل کردند.

نمونه‌ها و معیار ورود و خروج: جامعه پژوهش شامل دانشجویان پرستاری دانشکده پرستاری دانشگاه بقیه‌الله (عج) در تمامی مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری بودند. معیارهای ورود به مطالعه شامل اشتغال به تحصیل در دانشکده پرستاری دانشگاه بقیه‌الله (عج) و گذراندن حداقل دو واحد کارآموزی بالینی بود و معیارهای خروج از مطالعه شامل غیبت در جلسات کارگاه آموزشی تعیین شد. حجم نمونه با در نظر گرفتن ($\mu1=0.32, \mu2=0.01, SD1=0.70, SD2=0.29, \alpha=0.05, \beta=0.20$) با استفاده از فرمول برای هر گروه ۴۹ نفر تخمین شد. با در نظر گرفتن ده درصد ریزش نمونه، هر گروه ۵۵ نفر تعیین شد. همچنین مقادیر فوق به وسیله نرم افزار Stata v.17 مورد تأیید قرار گرفت. دانشجویان واجد شرایط به طور تصادفی به دو گروه مداخله و کنترل تقسیم شدند.

$$n=\frac{(Z_{1-\alpha/2}+Z_{1-\beta})^2(S_1^2+S_2^2)}{(\mu_1-\mu_2)^2}$$

ابزار جمع‌آوری داده‌ها

جهت ابزار گردآوری اطلاعات از پرسشنامه که شامل دو بخش کلی اطلاعات جمعیت‌شناختی (سن، جنس، تأهل، مقطع تحصیلی، سابقه کار و سابقه کارآفرینی) و پرسشنامه سنجش قصد کارآفرینانه که توسط لینان و چن (Liñán) (۲۰۰۹) بر اساس مدل رفتار برنامه‌ریزی شده آجزن طراحی شده است، استفاده شد [۲۱]. این پرسشنامه شامل چهار بخش است: نگرش فردی (۵ گویه)، هنجار ذهنی(۳ گویه)، کنترل رفتاری درک شده (۶ گویه) و قصد کارآفرینی (۶ گویه). گویه‌ها به شیوه لیکرت ۷ نمره‌ای امتیازبندی می‌شوند که امتیاز ۱ به معنی کاملاً مخالف، ۲ مخالف، ۳ نسبتاً مخالف، ۴ نظری ندارم، ۵ نسبتاً موافق، ۶ موافق و۷ به معنی کاملاً موافق است.

روایی ابزار پژوهش را لینان و چن (Liñán) [۲۱] و قناعتی و همکاران [۱۵] سنجیده و تأیید کرده‌اند. لینان و چن [۲۱] ضریب پایایی ابزار را برای متغیرهای آن ۰/۸۸ تا ۰/۹۴ گزارش کرده‌اند. همچنین قناعتی و همکاران [۱۵] برای تأیید پایایی ابزار، آلفای کرونباخ را محاسبه کردند و نتایج آن را برای همه متغیرها بالاتر از ۰/۷ بدست آوردند که قابل قبول است.

روش اجرا: پس از اخذ مجوز از مراجع مربوطه به سراغ دانشجویان پرستاری در مقاطع مختلف دانشگاه رفته و پس از ارایه توضیحات کافی به دانشجویان در مورد نوع مطالعه و اهداف آن، تعداد ۵۵ نفر از دانشجویان واجد شرایط پس از اخذ رضایت کتبی برای گروه کنترل انتخاب شدند و پرسشنامه را بین دانشجویان تقسیم و پس از تکمیل آن توسط دانشجویان پرسشنامه‌ها جمع‌آوری شد. جهت جلوگیری از بایاس بعد از زمان حدود دو هفته مجدداً از میان دانشجویان پرستاری واجد شرایط تعداد ۵۵ نفر به صورت تصادفی برای گروه مداخله انتخاب شدند. کارگاه آموزشی حضوری و متشکل از چندین جلسه در طول مدت یک ماه بود. قبل از اولین جلسه کارگاه و بعد از آخرین جلسه پرسشنامه‌ها بین دانشجویان توزیع و پس از تکمیل جمع‌آوری شدند تا با سایر پرسشنامه‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرند. محتوی آموزشی پس از تهیه و جمع‌آوری به تأیید متخصصین و صاحب نظران در این زمینه رسید. محتوی کارگاه به شکل تعریف مفاهیم اولیه کارآفرینی، نحوه ایده‌پردازی و پرورش ایده، فرایند ثبت ایده و تبدیل ایده به محصول، چگونگی بازاریابی و فروش محصول، نقش شتاب‌دهنده‌ها و پارک‌های علم و فناوری بود که توسط محقق در امر کارآفرینی برای گروه مداخله برگزار شد (جدول یک).

جدول ۱. جلسات سخنرانی محتوا برای گروه مداخله

جلسه	سخنران	محتوا
اول	مجتبی آئین	مفاهیم و تعاریف اولیه (کارآفرین، کارآفرینی، خلاقیت، ایده و ایده‌پردازی، استارت آپ و ...)
دوم	مجتبی آئین، طه محمدی*	تیم‌سازی (هم‌بنیان و بنیان‌گذار، معیار انتخاب اعضا، مدیریت منابع انسانی و ...)، مراکز رشد (شتاب دهنده‌ها، پارک علم و فناوری و ...)
سوم	مجتبی آئین، طه محمدی*	منتور و منتورشیپ، طرح کسب و کار (انواع طرح، مراحل تدوین و ...)، جذب سرمایه و قیمت‌گذاری و بازاریابی

*طه چرتاب محمدی: دانشجوی رشته پزشکی، مؤسس شتاب‌دهنده مدمیک، عضو هیأت اجرایی پارک علم و فناوری نورا، دارنده دیپلم افتخار کارآفرینی، فناور و پژوهشگر برجسته، دبیر فناوری ۲۴ امین کنگره دانشجویان علوم پزشکی کشور

تحلیل داده‌ها

پس از جمع‌آوری و ثبت داده‌ها در رایانه، داده‌ها به کمک نرم افزار SPSS 22 و با استفاده از روش‌های توصیفی (فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (آزمون کای اسکوئر، تی زوجی، تی مستقل، یومن ویتنی و ویلکاکسون) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت که نتایج در قالب جداول در ادامه نمایش داده خواهد شد.

[Downloaded from mail.jccnursing.com on 2026-11-13]

[DOI: 10.30491/JCC.17.1.35]

یافته‌ها

در مجموع ۱۰۲ نفر در این مطالعه شرکت کردند که به دو گروه ۵۱ نفره مداخله و کنترل تقسیم شدند. جهت تعیین استفاده از آزمون‌های آماری ابتدا مجموع نمرات هر کدام از گویه‌های پرسشنامه در دو گروه مداخله و کنترل محاسبه و توسط آزمون کولموگروف اسمیرونوف مورد ارزیابی قرار گرفتند تا نرمالیتی داده‌ها بررسی شود. بر این اساس جهت تحلیل آماری داده‌های با توزیع نرمال از آزمون‌های تی زوجی و تی مستقل و جهت داده‌های با توزیع غیر نرمال از آزمون‌های ویلکاکسون و یومن ویتنی استفاده شد. با توجه به نتایج، نمرات کلی گویه‌های نگرش و هنجار ذهنی دارای توزیع نرمال و نمرات گویه‌های قصد و کنترل رفتاری درک شده دارای توزیع غیر نرمال بودند.

مشخصات جمعیت‌شناختی

جدول دو بیانگر این است که دو گروه از نظر سنی تفاوت معنی‌داری با هم ندارند (P = ۰/۰۶۷).

جدول ۲. مقایسه میانگین سنی دو گروه مداخله و کنترل

گروه متغیر	کنترل	مداخله	P	DF	T
سن	۲۳ ± ۳/۵۵	۲۱ ± ۲/۸۲	۰/۰۶۷	۱۰۰	۱/۸۴

جدول سه بیانگر این است که شرکت کنندگان در مطالعه از نظر جنسیت (P = ۰/۲۹)، تحصیلات (P = ۰/۷۵)، سابقه پرستاری (P = ۰/۱)، سابقه کارآفرینی (P = ۰/۶۱)، تفاوت معنی داری با هم ندارند و تنها از نظر تأهل (P = ۰/۰۳) تفاوت دو گروه معنی دار است.

جدول ۳. بررسی مقایسه‌ای ویژگی‌های جمعیت‌شناختی در دو گروه مداخله و کنترل

متغیر		گروه کنترل	مداخله	X^2	Df	P-value
جنسیت	مذکر	۴۵	۴۸	۱/۰۹	۱	۰/۲۹
	مؤنث	۶	۳			
تحصیلات	کارشناسی	۴۵	۴۶	۱۰۲	۱	۰/۷۵
	کارشناسی ارشد	۶	۵			
وضعیت تأهل	مجرد	۳۲	۴۴	۸/۶۴	۱	۰/۰۳
	متأهل	۱۹	۶			
سابقه پرستاری	بله	۲۱	۱۱	۶/۰۶	۳	۰/۱
	خیر	۳۰	۳۸			
سابقه کارآفرینی	بله	۹	۱۱	۰/۲۴	۱	۰/۶۱
	خیر	۴۲	۴۰			

توزیع داده‌ها

پس از بررسی داده‌ها با استفاده از آزمون کولموگروف اسمیرنوف مشخص شد که در گروه کنترل متغیرهای نگرش (P = ۰/۰۱) و هنجار ذهنی (P = ۰/۰۴) دارای توزیع نرمال و متغیرهای کنترل رفتاری (P = ۰/۱) و قصد (P = ۰/۲) دارای توزیع غیر نرمال بودند. همچنین در گروه مداخله متغیرهای نگرش (P = ۰/۰۲) و هنجار ذهنی (P = ۰/۰۰۸) دارای توزیع نرمال و متغیرهای کنترل رفتاری (P = ۰/۱۵) و قصد (P = ۰/۲) دارای توزیع غیر نرمال بودند. لذا جهت سنجش متغیرهای با توزیع نرمال از آزمون‌های پارامتریک (تی مستقل و تی زوجی) و برای متغیرهای با توزیع غیر نرمال از آزمون‌های ناپارامتریک معادل آن (من ویتنی و ویلکاکسون) استفاده شد.

مقایسه متغیرهای مدل رفتار برنامه‌ریزی شده در دو گروه مداخله و کنترل قبل از مداخله

جدول چهار بیانگر این است که میزان متغیر قصد (P = ۰/۷۴) و کنترل رفتاری (P = ۰/۹۶) در دو گروه مداخله و کنترل قبل از شروع مداخله تفاوت معنی‌داری نداشتند. همچنین دو گروه از نظر متغیر نگرش (P = ۰/۸۵) و هنجار ذهنی (P =.۰/۶۲) قبل از مداخله با هم تفاوت معنی‌داری نداشتند.

جدول ٤. مقایسه متغیرهای مدل رفتار برنامه‌ریزی شده در دو گروه مداخله و کنترل قبل از مداخله

گروه متغیر	کنترل	مداخله	مقادیر		نوع آزمون
قصد	۳۰/۰۹ ± ۴/۶۹	۳۰/۴۱ ± ۴/۹۰	T = ۰/۳۳	df = ۱۰۰ P = ۰/۷۴	تی مستقل
کنترل رفتاری	۲۶/۲۷ ± ۷/۱۱	۲۶/۳۳ ± ۶/۹۹	T = ۰/۰۴	df = ۱۰۰ P = ۰/۹۶	تی مستقل
نگرش	۲۹/۲۳ ± ۴/۰۶	۲۸/۲۶ ± ۵/۳۱	N = ۵۱	P = ۰/۸۵	من ویتنی
هنجار ذهنی	۱۴/۳۵ ± ۲/۲۹	۱۵/۰۴ ± ۳/۲۲	N = ۵۱	P = ۰/۶۲	من ویتنی

[Downloaded from mail.jccnursing.com on 2026-11-13]

[DOI: 10.30491/JCC.17.1.35]

مقایسه متغیرهای مدل رفتار برنامه‌ریزی شده گروه مداخله قبل و بعد از مداخله

جدول پنج بیانگر این است که میزان متغیر قصد (P = ۰/۰۰۱) و کنترل رفتاری (P = ۰/۰۰۳) در گروه مداخله قبل و بعد از آزمون دارای تفاوت معنی‌داری است همچنین بیانگر این است که متغیر نگرش (P = ۰/۱۶) و هنجار ذهنی (P = ۰/۰۵۲) در گروه مداخله قبل و بعد از مداخله تفاوت معنی‌داری نکرده است.

جدول ۵. مقایسه متغیرهای مدل رفتار برنامه‌ریزی شده گروه مداخله قبل و بعد از مداخله

گروه / متغیر	قبل	بعد	مقادیر			ES (CI95%)*	نوع آزمون
قصد	۳۰/۴۱ ± ۴/۹۰	۳۲/۲۹ ± ۴/۶۹	T = ۸/۶۳	Df = ۵۰	P = ۰/۰۰۱	۰/۳۹ (۰/۰۰۲–۰/۷۷)	تی زوجی
کنترل رفتاری	۲۶/۳۳ ± ۶/۹۹	۲۹/۵۸ ± ۷/۲۷	T = ۸/۸۹	Df = ۵۰	P = ۰/۰۰۳	۰/۴۵ (۰/۰۶–۰/۸۴)	تی زوجی
نگرش	۲۸/۲۶ ± ۵/۳۱	۲۹/۳۱ ± ۴/۲۲	N = ۵۱	P = ۰/۱۶		۰/۲۱ (–۰/۱۶–۰/۶۰)	ویلکاکسون
هنجار ذهنی	۱۵/۰۴ ± ۳/۲۲	۱۵/۳۵ ± ۲/۸۸	N = ۵۱	P = ۰/۰۵۲		۰/۱۰ (–۰/۲۸–۰/۴۵)	ویلکاکسون

* Effect size = Cohen d

مقایسه متغیرهای مدل رفتار برنامه‌ریزی شده در گروه کنترل قبل و بعد از مداخله

جدول شش بیانگر این است که در گروه کنترل متغیرهای مورد بررسی قبل و بعد مداخله از لحاظ میزان نمره تفاوت معنی‌داری با هم نداشتند (P>۰/۰۵). داده‌های اندازه اثر نشان می‌دهد که بر اساس جدول کوهن (تا ۰/۳ اندازه اثر ضعیف، ۰/۳ تا ۰/۵ اندازه اثر متوسط و ۰/۶ به بالا اندازه اثر قوی) میزان میانگین نمرات بعد از مداخله در مقایسه با قبل از مداخله از افزایش ضعیفی برخوردار بوده است.

جدول٦. مقایسه متغیرهای مدل رفتار برنامه‌ریزی شده در گروه کنترل قبل و بعد از مداخله

گروه / متغیر	قبل	بعد	مقادیر			ES (CI95%)*	نوع آزمون
نگرش	۲۹/۲۳ ± ۴/۰۶	۲۹/۰۳ ± ۴/۱۰	T = ۱/۶۹	df = ۵۰	P = ۰/۰۹	–۰/۰۴ (–۰/۴۳–۰/۳۳)	تی زوجی
هنجار ذهنی	۱۴/۳۵ ± ۲/۲۹	۱۴/۲۳ ± ۲/۵۸	T = ۱/۲۸	df = ۵۰	P = ۰/۰۲۰	۰/۴۵ (–۰/۳۳–۰/۴۳)	تی زوجی
قصد	۳۰/۰۹ ± ۴/۶۹	۲۹/۳۱ ± ۴/۶۸	N = ۵۱	P = ۰/۱۹		۰/۰۲۷ (–۰/۳۵–۰/۴۱)	ویلکاکسون
کنترل رفتاری	۲۶/۲۷ ± ۷/۱۱	۱۵/۳۵ ± ۷/۴۰	N = ۵۱	P = ۰/۷۲		۰/۰۰۵ (–۰/۳۷–۰/۳۸)	ویلکاکسون

* Effect size = Cohen d

مقایسه متغیرهای مدل رفتار برنامه‌ریزی شده در دو گروه مداخله و کنترل بعد از مداخله

جدول هفت بیانگر این است که متغیر قصد (P = ۰/۰۲۲) و کنترل رفتاری (P = ۰/۰۲۵) در گروه مداخله و کنترل بعد از مداخله تفاوت معنی‌داری داشته است. همچنین بیانگر این است که متغیر نگرش (P = ۰/۸۷) در دو گروه مداخله و کنترل دارای تفاوت معنی‌داری نبود اما هنجار ذهنی (P= ۰/۰۴۷) دارای تفاوت معنی‌داری است.

جدول ۷. مقایسه متغیرهای مدل رفتار برنامه‌ریزی شده در دو گروه مداخله و کنترل بعد از مداخله

گروه / متغیر	قبل	بعد	مقادیر			ES (CI95%)*	نوع آزمون
قصد	۲۹/۹۶ ± ۴/۶۸	۳۲/۲۹ ± ۴/۶۹	T = ۲/۲۷	df = ۱۰۰	P = ۰/۰۲۲	۰/۴۹ (۰/۱۰–۰/۸۸)	تی مستقل
کنترل رفتاری	۲۶/۲۳ ± ۷/۴۰	۲۹/۵۸ ± ۷/۲۷	T = ۲/۲۳	df = ۱۰۰	P = ۰/۰۲۵	۰/۴۵ (۰/۰۶–۰/۸۴)	تی مستقل
نگرش	۲۹/۰۳ ± ۴/۱۰	۲۹/۳۱ ± ۴/۲۲	N = ۱۰۲	P = ۰/۸۷		۰/۰۰۲ (–۰/۳۸–۰/۳۸)	من ویتنی
هنجار ذهنی	۱۴/۲۳ ± ۲/۵۸	۱۵/۳۵ ± ۲/۸۸	N = ۱۰۲	P = ۰/۰۴۷		۰/۴۰ (۰/۰۲–۰/۷۹)	من ویتنی

* Effect size = Cohen d

مقایسه متغیرهای مدل رفتار برنامه‌ریزی شده در دو گروه مداخله و کنترل بعد از مداخله همزمان با کنترل متغیر مداخله‌گر

جدول هشت در رابطه مقایسه میانگین نمرات مربوط به قصد، کنترل رفتاری، نگرش و هنجار ذهنی کارآفرینی بین گروه کنترل و مداخله بعد از مداخله با کنترل میزان نمره متغیره مرتبط قبل از مداخله (به عنوان متغیر مداخله‌گر) همراه با گزارش میزان اندازه اثر(Effect size = Partial eta-squared) است. همانطور که مشخص است جز نمره نگرش، بقیه متغیرها از تفاوت آماری معنی‌داری برخوردار بودند.

جدول ۸. مقایسه متغیرهای مدل رفتار برنامه‌ریزی شده در دو گروه مداخله همزمان با کنترل متغیر مداخله‌گر

گروه / متغیر	کنترل	مداخله	متغیر کنترل شده	Mean square	F	df	Sig	ES*	نوع آزمون
قصد	۲۹/۹۶ ± ۴/۶۸	۳۲/۲۹ ± ۴/۶۹	قصد قبل از مداخله	۹۱/۷۱	۷۸/۳۴	۱	۰/۰۰۰	۰/۴۴	آنکووا
کنترل رفتاری	۲۶/۲۳ ± ۷/۴۰	۲۹/۵۸ ± ۷/۲۷	کنترل رفتاری قبل از مداخله	۲۷۰/۲۹	۷۶/۷۶	۱	۰/۰۰۰	۰/۴۳	آنکووا

[Downloaded from mail.jccnursing.com on 2026-11-13]

[DOI: 10.30491/JCC.17.1.35]

نگرش	۴/۱۰ ± ۲۹/۰۳	۴/۲۲ ± ۲۹/۳۱	نگرش قبل از مداخله	۰/۹۵	۰/۶۳۳	۱	۰/۴۲	۰/۰۰۶	آنکووا
هنجار ذهنی	۲/۵۸ ± ۱۴/۲۳	۲/۸۸ ± ۱۵/۳۵	هنجار ذهنی قبل از مداخله	۲/۸۷	۵/۴۱	۱	۰/۰۲	۰/۰۵	آنکووا

* Effect size = Partial eta-squared

بحث

این مطالعه با هدف "تعیین اثربخشی آموزش کارآفرینی بر نگرش و قصد کارآفرینانه دانشجویان پرستاری" انجام شد. مطالعه بر روی ۱۰۲ نفر از دانشجویان دانشکده پرستاری در تمامی مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری انجام شد. دانشجویان به دو گروه حتی‌الامکان همسان ۵۱ نفره مداخله و کنترل تقسیم شدند و پارامترهای مورد نظر مطالعه به صورت قبل و بعد از مداخله در دو گروه مورد ارزیابی قرار گرفت. در مورد اطلاعات جمعیت‌شناختی دو گروه باید به این نکته اشاره کرد که دو گروه بر اساس نتایج جداول [۲و۳] از نظر متغیرهای سن، جنس، تحصیلات، سابقه پرستاری و سابقه کارآفرینی با همدیگر تفاوت معنی‌داری نداشته و فقط در مورد متغیر تأهل تفاوت معنی‌داری با هم داشتند که این امری اجتناب‌ناپذیر است و همسان‌سازی دو گروه در این متغیر امکان‌پذیر نبود. ناگفته نماند که پس از جستجو در مقالات مشابه مشخص شد که این متغیر در نتایج نهایی تأثیرگذار نبوده است.

قبل از انجام مداخله دو گروه مداخله و کنترل در چهار مؤلفه مدل رفتاری مورد مقایسه قرار گرفتند تا همسان بودن دو گروه جهت جلوگیری از اختلال در نتایج مورد ارزیابی قرار گیرد. همانطور که یافته‌های مطالعه نشان داد و با توجه به جدول هفت دو گروه از لحاظ متغیر قصد و کنترل رفتاری با هم تفاوت معنی‌داری نداشتند. در رابطه با متغیر نگرش و هنجار ذهنی نیز همین امر صادق بود.

بنابر نتایج دو گروه فوق از لحاظ متغیرهای مدل رفتاری با هم همسان بوده و تفاوت معنی‌داری نداشتند.

پس از برگزاری جلسات کارگاه آموزش کارآفرینی و اتمام مداخله مؤلفه‌های مدل رفتاری در گروه مداخله دستخوش تغییراتی شدند که نشان از تأثیرگذاری مداخله بر برخی از مؤلفه‌ها و همچنین عدم تأثیر آن بر سایر مؤلفه‌ها بود.

بر اساس جدول چهار مؤلفه قصد در طی مداخله پس از آموزش تأثیر مثبت و معنی‌داری پیدا کرده بود که این امر تأییدکننده نتایج مطالعات قناعتی [۱۵]، کریمی [۱۸]، لیو [۲۲]، سابرینا [۱۹] و مکیزاده [۲۳] و خلاف مطالعات فارسی [۲۰] و کریمی [۱] بود. همچنین داده‌های جدول پنج نشان از تأثیر مثبت و معنی‌دار آموزش بر متغیر کنترل رفتاری داشت که آن هم تأییدکننده مطالعات قناعتی [۱۵]، کریمی [۱] و کریمی [۱۸] و همچنین غیر همسو با مطالعه فارسی [۲۰] بود. همچنین مطابق با جدول پنج مطالعه حاضر، یافته‌ها حاکی از اثربخشی مداخله بر متغیر نگرش در گروه مداخله بود. هر چند که این تأثیر به لحاظ آماری معنی‌دار نیست. این نتایج همسو با مطالعات قناعتی [۱۵]، کریمی [۱]، لیو [۲۲] و بر خلاف نتایج مطالعات کریمی [۱۸] و سابرینا [۱۹] بود. از سویی دیگر مطابق با جدول پنج مؤلفه هنجار ذهنی دچار تأثیر مثبت ولی غیر معنی‌دار شده بود که همسو با مطالعه قناعتی [۱۵] و خلاف مطالعات فارسی [۲۰]، کریمی [۱]، کریمی [۱۸] و سابرینا [۱۹] بود.

در جدول شش متغیرهای مدل رفتار برنامه‌ریزی شده در گروه کنترل قبل و بعد از مداخله مورد بررسی قرار گرفتند که نتایج حاکی از عدم تفاوت معنی‌دار متغیرها در این گروه بود.

جدول هفت حاکی از تأثیر مثبت و معنی‌دار آموزش بر مؤلفه کنترل رفتاری بود که همسو با مطالعه قناعتی [۱۵] بود. همچنین مطابق با جدول هفت متغیر نگرش دچار تأثیر مثبت ولی غیر معنی‌دار آموزش بود که همسو با مطالعه قناعتی [۱۵] بود. همچنین جدول هفت نشان‌دهنده تأثیر مثبت و معنی‌دار آموزش بر هنجار ذهنی بود که غیر همسو با مطالعه قناعتی [۱۵] بود.

مؤلفه‌های قصد و کنترل رفتاری پس از انجام مداخله در گروه مداخله دارای تفاوت معنی‌داری نسبت به قبل مداخله شدند که بیان‌کننده تأثیر مثبت آموزش در این حیطه داشت. از طرف دیگر مؤلفه‌های نگرش و هنجار ذهنی در گروه مداخله تفاوت معنی‌داری نسبت به قبل از مداخله نداشتند که نشانگر عدم تأثیر لازم در این حیطه بود.

در مقایسه دو گروه مداخله و کنترل بعد از مداخله مشخص شد که مؤلفه‌های قصد، کنترل رفتاری و هنجار دارای تفاوت معنی‌داری با هم بودند و نمرات گروه مداخله به مراتب بالاتر از گروه کنترل بود ولی مؤلفه نگرش در این دو گروه دارای تفاوت معنی‌داری نبود.

با توجه به اینکه مطالعه حاضر به لحاظ نوع مداخله، جامعه مطالعه و متغیرهای مورد نظر مشابه داخلی و خارجی نداشته اما سعی شده تا نتایج مطالعات نسبتاً مشابه را با مطالعه مورد نظر مورد مقایسه قرار دهد.

باقرصاد و همکاران مطالعه‌ای را با عنوان تأثیر آموزش کارآفرینی بر قصد کارآفرینی دانشجویان رشته‌های فنی و حرفه‌ای انجام دادند و نتایج آن بیانگر این بود که آموزش کارآفرینی بر نگرش فردی و هنجار ذهنی تأثیر نداشت ولی بر کنترل رفتاری مؤثر بوده است و علت آن را کمبود استادان تخصصی، محدودیت ارائه آموزش‌ها و کارگاه‌ها و محدودیت در انتقال تجربیات عملی کارآفرینان موفق بیان می‌کند [۲۴].

قناعتی و همکاران مطالعه‌ای را تحت عنوان تأثیر آموزش کارآفرینی بر قصد کارآفرینانه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی سبزوار انجام دادند که نتایج آن نشان‌دهنده این بود آموزش کارآفرینی بر قصد، نگرش و هنجار ذهنی تأثیر معنی‌داری نداشت

[Downloaded from mail.jccnursing.com on 2026-11-13]

[DOI: 10.30491/JCC.17.1.35]

ولی بر کنترل رفتاری تأثیر معنی‌داری داشت و محقق علت این نتایج را مرتبط با نحوه آموزش، توان مدرس، محتوای آموزش، زمان و مکان آموزش و همچنین جامعه مطالعه که نگرش مثبتی نسبت به اشتغال دارند و انگیزه کم کارآفرینی آنها است بیان می‌کند [۱۵].

کریمی و همکاران مطالعه‌ای را با عنوان تأثیر آموزش کارآفرینی بر قصد کارآفرینی دانشجویان انجام دادند که نتایج آن بیانگر این بود که آموزش کارآفرینی تأثیر معنی‌داری بر هنجار ذهنی و کنترل رفتاری دارد ولی بر نگرش تأثیر معنی‌داری ندارد و نهایتاً آموزش کارآفرینی بر قصد کارآفرینی تأثیر مثبتی دارد ولی معنی‌دار نیست که محقق از جمله عوامل آن را شیوه مداخله، محیط آموزش و جامعه هدف بیان می‌کند [۱].

کریمی و همکاران مطالعه‌ای را با عنوان تأثیر آموزش کارآفرینی و سودمندی آن بر قصد کارآفرینانه دانشجویان کشاورزی دانشگاه‌های غرب کشور انجام دادند که نتایج آن حاکی از تأثیر معنی‌دار آموزش کارآفرینی بر مؤلفه‌های نگرش هنجار ذهنی، کنترل رفتاری و قصد کارآفرینی است [۱۸].

مکی‌زاده و همکاران مطالعه‌ای را با عنوان نقش آموزش کارآفرینی و خلاقیت مدرس بر قصد کارآفرینانه دانشجویان مراکز آموزش عالی علوم دریایی هرمزگان انجام دادند که نتایج آن نشان‌دهنده تأثیر معنی‌دار آموزش کارآفرینی بر قصد کارآفرینانه دانشجویان است [۲۳].

ژیانلو لیو(Xianyue Liu) و همکاران مطالعه‌ای را تحت عنوان تأثیر آموزش کارآفرینی و خودکارآمدی کارآفرینی بر قصد کارآفرینی دانشجویان کالج انجام دادند که نتایج آن نشان‌دهنده تأثیر مثبت و معنی‌دار آموزش بر قصد کارآفرینی دانشجویان بود ولی تأثیر معنی‌داری بر نگرش آنها نداشت [۲۲].

همانطور که از نتایج مطالعات فوق مشخص است آموزش کارآفرینی همواره بر یک یا چند مؤلفه از مؤلفه‌های مدل رفتاری مؤثر است که مطالعه حاضر نیز بیان‌کننده این امر است.

در مورد نگرش باید به این نکته اشاره کرد که نگرش فرد نسبت به یک موضوع متأثر از چندین عامل است و نمی‌توان به صورت تک بُعدی و با مداخله بر یک عامل، نگرش را به صورت معنی‌دار دچار تغییر کرد.

به عنوان مثال در مورد کارآفرینی ابتدا فرد باید یک ایده داشته باشد سپس باید تیمی وجود داشته باشد تا ایده را به محصول تبدیل کند، در ادامه باید حمایت مالی وجود داشته باشد، از طرفی به دلیل زمان بر بودن پروسه و شکست‌های مقطعی امکان فروپاشی تیم وجود دارد و در نهایت اگر تمامی این مراحل به نحو احسنت پیش برود مسئله فروش محصول و بازاریابی مطرح است که آیا می‌توان محصول را به فروش رساند یا نه؟ زمانی که این حجم از چالش‌ها در مسیر وجود دارد پس دور از انتظار نیست که درصد بالایی از پروژه‌ها با شکست مواجه می‌شوند و تنها تعداد کمی از آنها به موفقیت ختم می‌شوند. بنابر این تمامی این موارد بر نگرش تأثیر منفی دارند و شاید تعداد سه جلسه برای ایجاد تأثیر مثبت بر نگرش در رابطه با این چالش ها کافی نباشد. لذا پیشنهاد می‌شود تا مطالعات بعدی این عوامل را از زوایای دیگری تحت بررسی قرار دهند تا بتوانند نگرش افراد به این مقوله را دچار تغییر مثبت کنند.

نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر با هدف تعیین اثربخشی آموزش کارآفرینی بر نگرش و قصد کارآفرینانه دانشجویان پرستاری انجام شد. نتایج نشان داد که آموزش کارآفرینی به دانشجویان تأثیر مثبت و معنی‌داری بر مؤلفه‌های قصد و کنترل رفتاری آنها گذاشته ولی بر نگرش و هنجار ذهنی آنها علیرغم اینکه تأثیر مثبت بوده ولی تأثیر معنی‌داری نگذاشته است. در مورد عدم تأثیر و تأثیر غیر معنی‌دار برخی متغیرها در این مطالعه باید به این نکته اشاره شود که همانطور که دیگر محققین عنوان کرده‌اند، آموزش باید علاوه بر اینکه در زمان و مکان مناسبی ارائه شود، باید توسط افراد با دانش و تجربه استارت آپی موفق توأم با روش‌های نوین و جذاب برای مخاطبان ارائه شود تا بتوان نتیجه درستی از آن دریافت نمود. با توجه به شرایط کنونی جامعه و محدودیت در استخدام افراد در آینده و همچنین ضرورت ترویج امر خوداشتغالی و کارآفرینی، انتظار می‌رود تا مسئولین امر نسبت به ایجاد بسترهای لازم جهت ترویج امر کارآفرینی در تمامی رشته‌های تحصیلی اقدامات لازم را مبذول نمایند.

تقدیر و تشکر

مطالعه حاضر توسط کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله (عج) با کد IR.BMSU.REC.1401.091 بررسی و تأیید شده است. تمامی نمونه‌های شرکت‌کننده در این مطالعه رضایت آگاهانه متنی را مطالعه و تکمیل نموده‌اند و نویسندگان این مطالعه، نهایت تقدیر و تشکر را از اساتید و دانشجویان دانشکده پرستاری که ما را در این طرح یاری دادند داریم. همچنین از زحمات جناب آقای امیر حاتم‌نیا و محمدجواد مقرب جهت هماهنگی با دانشجویان سپاسگزاریم.

تضاد منافع

در این مطالعه هیچ‌گونه تعارض منافع از سوی نویسندگان بیان نشده است.

[Downloaded from mail.jccnursing.com on 2026-11-13]

[DOI: 10.30491/JCC.17.1.35]

منابع

1. Karimi S, Biemans HJ, Lans T, Chizari M, Mulder M. The impact of entrepreneurship education: A study of Iranian students' entrepreneurial intentions and opportunity identification. Journal of Small Business Management. 2016;54(1):187-209. doi. 10.1111/jsbm.12137
2. Taghinezhad P, Naderi E, Seif Naraghi M. Exploring the Concept of Entrepreneurship in Higher Education: A Systematic Review of Research Articles in Entrepreneurship Education with Thematic Analysis Approach. Technology of Education Journal (TEJ). 2021;15(3):555-66. doi. /10.22061/tej.2020.6608.2426
3. Shareiniya H, Nourayi A, Esmaeilniya M, Mohamadiyan B, Esmaeili R, Erfanpoor S. Examine The relationship between achievement motivation and entrepreneurial talent In nursing students of Gonabad University of Medical Sciences. Iranian Journal of Nursing Research. 2018;13(1). doi. 10.21859/ijnr-130110
4. Hejazi A, Navehebrahim A, Behrangi MR, Zeinabadi H. Entrepreneurship education in higher education: challenges and guidelines. Journal of skill training. 2013;1(5).53-65.
5. Colichi RMB, Gómez-Urrutia V, Jimenez-Figueroa AE, Nunes HRdC, Lima SAM. Profile and entrepreneurial intention of nursing students: a comparison between Brazil and Chile. Revista Brasileira de Enfermagem. 2020;73. doi. 10.1590/0034-7167-2019-0890
6. Mokhtari Nouri J.1 MSc EAP, Alhani F.2 PhD, Rejeh N.3 PhD. Importance of role-model teaching in nursing students' education. Iranian quarterly of education strategies. 2011.
7. Copelli FHdS, Erdmann AL, Santos JLGd. Entrepreneurship in nursing: an integrative literature review. Revista brasileira de enfermagem. 2019;72:289-98. doi. 10.1590/0034-7167-2017-0523
8. Culha Y, Turan N, Kaya H. Entrepreneurship in nursing education. Pressacademia. 2017;4(1):50-3. doi. 10.17261/Pressacademia.2017.516
9. Puspita APW, Castury D, Suparto TA, Hermayanti Y, Rahayuningsih D. Nursing entrepreneurship development: Literature review. Indonesian Journal of Community Development. 2021;1(1).
10. Tabibi Z, Keyhan J. Identifying and prioritizing effective components in academic satisfaction, learning and quality of education in nursing students Urmia nursing faculty. Nursing and Midwifery Journal. 2019;16(11):809-21. http://unmf.umsu.ac.ir/article-1-3693-en.html
11. Jahani S, Abedi H, Elahi N, Fallahi-Khoshknab M. Iranian entrepreneur nurses' perceived barriers to entrepreneurship: A qualitative study. Iranian journal of nursing and midwifery research. 2016;21(1):45. doi.10.4103/1735-9066.174749
12. Mardanshahi MM, Aghajani H. The role of entrepreneurship education on students' creativity. Journal of innovation and enterpreneurship. 2016;4(8):34-41.
13. Colichi RMB, Lima SAM. Entrepreneurship in Nursing compared to other health professions. 2018. doi. 10.5216/ree.v20.49358
14. Lim JY, Kim GM, Kim EJ. Predictors of entrepreneurial intention of nursing students based on theory of planned behavior. Journal of multidisciplinary healthcare. 2021;14:533. doi. 10.2147/JMDH.S288532
15. Ghanaati M, Nodehi H, Ghodrati A, Jalalifar A. Impact of entrepreneurship education on entrepreneurial intentions of students Sabzevar university of medical sciences. Journal of Sabzevar University of Medical Sciences. 2017;24(5):319-25. http://jsums.medsab.ac.ir/article_994.html
16. Ahmadkhani I, Galavandi H, Mohajeran B. Identifying and ranking the barriers of students’ entrepreneurship in higher education system (From the viewpoint of faculty members of Zanjanu niversity). Interdiciplinary studies on strategic knowledge. 2020;9(37 #T00528):
17. Zamani M, Omidinajafabadi M. The factors influencing on entrepreneurial intention of agricultural students in Islamic azad university, science and research branch of Tehran. Journal of agricultural extension and education research. 2014;7(3 (27).
18. karimi s. The impact of entrepreneurship education and its benefits on entrepreneurial intentions of agricultural students in west Iran universities. Journal of Agricultural Education Administration Research. 2016;8(38):51-65. doi. 10.22092/jaear.2016.107203
19. Sabrina O. Sihombing EN. The Relationship Between Entrepreneurship Education And Mentoring Toward Entrepreneurship Intention. Journal Manajemen. 2018;22(3):340. doi. 10.24912/jm.v22i3.426
20. Farsi JY, Arabiun A, Moradi M. The impact of opportunity recognition skills training on entrepreneurial intention of female nursing students. Journal of Knowledge Management, Economics and Information Technology. 2012;2(4):411-23.
21. Liñán F, Chen YW. Development and cross–cultural application of a specific instrument to measure entrepreneurial intentions. Entrepreneurship theory and practice. 2009;33(3):593-617. doi. 10.1111/j.1540-6520.2009.00318.x
22. Liu X, Lin C, Zhao G, Zhao D. Research on the effects of entrepreneurial education and entrepreneurial self-efficacy on college students' entrepreneurial intention. Frontiers in psychology. 2019;10:869. doi. 10.3389/fpsyg.2019.00869

[Downloaded from mail.jccnursing.com on 2026-11-13]

[DOI: 10.30491/JCC.17.1.35]

23. Makizadeh V, Khorram R, Bahri S, Sharaei F. The role of entrepreneurship education and teacher creativity on the entrepreneurial intention of students of Hormozgan marine higher education centers. Journal of Research on Management of Teaching in Marine Sciences. 2021;7(4):1-15.
24. Baghesad V, Zali MR, Razavi SM, Saeed Bonadaki S. The effects of entrepreneurship education on technical and vocational students' entrepreneurial intention (Case study: Technical and Vocational University, the college of girls in Karaj). Journal of Entrepreneurship Development. 2013;6(4):21-36. doi. 10.22059/jed.2013.50796

[Downloaded from mail.jccnursing.com on 2026-11-13]

[DOI: 10.30491/JCC.17.1.35]